

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

39. An liceat occidere innocentem ad postulationem inimici, qui minatur urbi excidium, nisi talis interimatur? Et an possit ejusmodi innocens, imo teneatur semetipsum tradere Tyranno id postulanti, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

vitam pro honore, vel facultatibus amici, v. g. si ego occidendus sum nisi amicus aliquid agat, quod in magnum eius dedecus vergit, vel nisi magnam partem suarum facultatum expendat, possum pati mortem ne ille hæc detrimenta incurrat.

2. Dico secundò, non licet obicere se morti evidenti pro defensione honoris, aut facultatis alterius, v. g. si latrones diripiant alicuius domum, & si me illis obicere occidendum, interim impediri poterit furtum, non existimo honestam causam subeundi mortem. Et idem omnino censeo de expositione vitæ pro proprio honore, vel facultatibus. Nam quamvis fas sit non vti medio ad vitæ conseruationem, quod sine ignominia, vel magnis sumptibus exequi non possum, non tamen licet opponere me interficiendum vt honor, vel substantia conseruetur. Differentia autem inter vtrumque casum inde constat, quia plus agit contra propriam vitam, & manifestius eligit mortem, & præfert bona illa, pro quibus moritur, propria vitæ, qui ita se obicit morti, quam qui non curat difficultia media, quibus eam conseruet. Et idèdõ censeatur vitam pro honore commutare, & ex intentione perdere, secundum præcisè non conseruare. Et hæc omnia docet Lorca *loc. cit.*

3. Sed Sotus, ornamentum Dominicanæ familiae, de *Iusticia, lib. 5. q. 1. art. 6.* affirmatiuam sententiam absolute docet, quia sicut licitum est pro defensione proprii honoris, aut facultatum vitam exponere; ita licitum erit etiam pro bonis & honore amici.

RESOL. XXXVII.

An in mari tabulam à te occupatam possis alteri concedere?

Et an, qui prior tabulam occupauit in naufragio, teneatur alteram admittere in dicta tabula, vel possit illum impedire, ne ascendat, nisi vtrique sufficiat? Ex part. 5. tractat. 4. Ref. 42.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Sotus *lib. 5. de iust. q. 1. art. 6.* Vega *in sum. 10. c. 1. 27. cas. 7.* & Rodriguez *in sum. tom. 1. c. 22. n. 2.* vbi sic ait. [Si aliquo est puesto in vna table in la mitad del mar, no es licito salirle della, para que otro se punga en ella, y se salue, mas sino este merito en ella, sino que la tiene para aquella necesidad, puede la dexar à otro, aunque sapa que de alli ciertamente le ha de succeder la muerte, por que en este caso solamente es vna causa negatiua respectu de su muerte. Esta sententia es de Soto, y quiere dezir, que no es licito salir de la tabla estãdo merito en ella, por que esto es matarse positiuamente; mas es licito no tomarla teniendola dolante los ojos, por que es solo auerse negatiuamente, y no cooperar de su parte para su muerte. Lo qual es licito para hazer bien à su proximo, principalmente si es persona a la qual deue mucho, y si esta razon penetrara Nauarro no se apartara de la opinion de Soto.] Sic ille.

2. Sed probabiliter dicendum est contra Rodriguez, Petrum Nauarra *de restit. lib. 2. c. 3. num. 66. & 67.* à Soti sententia decessisse, & affirmatiuam sententiam in casu proposito docuisse, quam præter illum tuetur etiam Malderus *in 2. 2. tract. 3. cap. 1. dub. 19.* Lessius *lib. 2. cap. 9. dub. 6. num. 31.* Azorius *tom. 3. lib. 2. c. 3. q. 5.* & sapientissimus Victoria *elect. de homicidio. n. 26. ad 5. arg.* vbi sic ait. Credo quòd in isto casu seruus possit relinquere tabulam certus mortis, & non solum pro Rege hoc esset laudabile, sed pro quocumque etiam amico & proximo. Sic ille: & ratio est, quia hoc facere non est directè se occidere, sed non tueri se cùm possit, nam si esset directè se occidere, nunquam esset licitum id facere pro alio: at prima opinio fatetur id

Tom. VIII.

esse licitum pro Rege, Duce, aut alia persona, maximè vtili Reipublica. Ergo reuera non est directè se occidere, sed solum non tueri se cùm possit: at non tueri nos cùm possumus, licitum est nobis, quando id fieret propter bonum amici: ergo, &c.

3. Notandum est tamen hic cum Lessio pro praxi, quòd qui prior tabulam occupauit in naufragio, non tenetur alterum admittere in dicta tabula, sed posse illum impedire ne ascendat, nisi vtrique sufficiat: & si simul illam occupant forte dirimendum, nisi alter alteri, vt dictum est, sponte cedere velit.

RESOL. XXXVIII.

An Miles, qui certo scit bellum esse iniustum, licitè possit ad se defendendam occidere Militem contrarij exercitus, à quo innadiur? Ex part. 5. tractat. 4. Ref. 15.

§. 1. Casus erit frequentissimus, & hæc quaestio ita difficilis est, vt Molina *de iust. tom. 2. tr. 1. disp. 15. n. 5.* anceps remanserit in eius resolutione, quia cùm ille alius miles ius habeat ad eum interficiendum, non secus ac ministri publici ius habent ad malefactores interficiendos; sanè quemadmodum non possunt malefactores in sui defensionem percutere ministros publicos, sic miles terga vertens, de quo loquimur, interficere in sui defensionem non potest militem iustè insequentem, alioquin daretur bellum iustum ex vtraque parte, pulla profus ex vtraque parte ignorantia, quod videtur omnino absurdum: ergo, &c.

2. Sed si hæc opinio esset sequenda, vae vae multis militibus; ideo mihi placet opinio affirmatiua, quam tuetur doctissimus Soto *de iust. lib. 1. q. 1. ca. 7.* & post illum Azor. *in 3. p. lib. 2. c. 1. q. 5.* dummodo moneat si potest & procurat, vt miles aggrediens desinat ab aggrediendo, quod si nolit, tunc inuasus ius habet tuendi se, & alterum occidendi pro sua defensionem, neque ex hoc sequitur, quòd daretur bellum ex vtraque parte iustum, nam responderetur quòd Princeps non gerit iustum bellum; sed iste miles iure tuetur se, postquam alterum militem monuit, vt desinat, & noluit. Vide etiam Philippum Fab. *de restit. in 4. sent. disp. 15. q. 3. disp. 5. 2. c. 1. n. 17.*

RESOL. XXXIX.

An liceat occidere innocentem ad postulationem inimici, qui minatur vbi excidium, nisi talis interimitur? Et an possit eiusmodi innocens, imò teneatur semetipsum tradere Tyranno id postulanti pro salute Patriæ?

Et an hoc ipsum etiam ei a Republica præcipi, imò ad id cogi possit?

Et an si talis innocens contumaciter resistat, possit etiam ab ipsa Republica occidi? Ex part. 5. tract. 4. Ref. 23.

§. 1. Digniantur Doctores in hac quaestione, vt videre est apud Turrianum *in 2. 2. tom. 2. disp. 26. dub. 2. n. 8.* Lessium *lib. 2. c. 9. dub. 7.* Azotium *tom. 3. lib. 2. c. 1. q. 21.* Malderum *in 2. 2. tract. 3. c. 1. dub. 20.* Sotum *lib. 5. q. 6. art. 7.* Valentiam, Bannez, Aragon. & Solonium, *in 2. 1. D. Thom. q. 64. art. 6.* Lorca *in 2. 2. D. Thom. sect. 3. disp. 28. membr. 4. n. 43.* Becanum *in 2. 2. tom. 2. de iust. q. 10. de homicidio.* Ego autem paucis me expediam.

2. Dico igitur primò. Potest eiusmodi innocens, imò tenetur, semetipsum tradere tyranno id postulanti pro salute patriæ, quæ alia ratione salua esse non possit, non solum quia tenetur quisque pro bono communi Reipublicæ etiam temporali mortem oppetere, sed etiam

K

eriam, quia aliis hoc ipso talis incipit esse perniciosus civis, & causa moralis interius ipsius Reipublica.

3. Dico secundò. Hoc ipsum etiam ei à Republica præcipi, imò ad hoc cogi potest, ad eoque si obtemperare nolit, vel inuitus tyranno tradi, quia Respublica ad quoduis debisum & sibi necessarium virtutis officium cogere potest subditum civem.

4. Dico tertio. Potest talis si contumaciter resistat; etiam ab ipsa Republica occidi. Ita Bannez loco citat. quia talis reuera non est amplius innocens, sed maxime nocens. Et hæc omnia docet Tannerus t. 1. disp. 4. q. 2. dub. 3. n. 4. & 5. quæ licet ab aliquibus non approbentur, & præsertim dictum tertium, tamen mihi probabilissimum videtur, quod etiam docet Filiucius tom. 2. tr. 28. c. 1. n. 11. in fine. Quicquid in contrarium asserat Ronacina de Contr. disp. 2. q. 2. tit. 1. punct. 7. n. 1. & Molina tom. 4. tr. 3. disp. 1. c. 1. n. 1. cum aliis, quia in tali casu ille non est amplius innocens, vt dictum est, sed nocens: ergo, &c.

RESOL. XL.

An filius vim repellendo possit occidere patrem cum modo deamine inculpati tutela? Ex p. 8. tract. 7. & Misc. Ref. 4.

Quamuis non plene sup. hoc, lege tamen supra doctrinam ref. 2. signan- ter in fine.

§. 1. Negativè responder Acacius Enekelius in vult. de privilegijs parentum, & liberorum, privi. 2. c. 2. n. 1. vbi sic ait. His de causis, siquidem pater terminos iuste castigationis excedens, in filium atrocius deliquit, & mortis quoque periculum inferat, ne hic quidem manu illata defendere, sed vel fuga, vel quouis modo alio sibi consulere filium debere censet rectè Volzius in c. 7. n. 20. & seq. Prælatè enim Bodinus lib. 1. de Rep. c. 4. nullum tantum scelus à patre admitti posse ait, quod sit parricidio vindicandum: nec iustam causam vllam esse, qua parentibus vim liceat intentare. Nam similes inquit, qui vim Imperatoris se iure, vel iniuria verberantis confecerit, capitale meruit supplicium, l. milites, §. si vim, ff. de re milit. qua pena dignus est, qui patri vim intenterit: Quod quidem ex d. l. milites, argumentum firmissimum est, quod non liceat illi manu resistere, qui iure offendit. Aded nimirum hoc, vt etiam qui aliter mortem effugere non possit nisi cæde patris, patrem sine scelere interficere non possit, dicat idem Volzius d. c. 7. n. 34. Suprà enim diximus salutem filium paternæ postponere debere. Non autem postponit, qui suæ vitæ defendendæ causa patrem tollit, licet enim perquam durum videatur in tantam indefensumque morti: durius est tamen longè patrem interimere, scelesto nimirum ac nefario facinore atque eiusmodi, vt Cicero pro R. Scio. ait, quo vno maleficio scelera omnia complexa esse videantur. Itaque idem ibi Cicero. Videtis ne, inquit, quos nobis Poëta tradiderunt, patris vlciscendi causa supplicium de matre surrepsisse, cum præsertim Deorum immortalium iussis atque oraculis id fecisse dicantur, tamen vt eos agitent furia, neque consistere vquam patientur, quod ne pij quidem sine scelere esse potuerunt: De Orreste loquitur quem iussu oraculi Delphici matris interfectorem, suffragijs item Ateopagi, & ipsius Mineræ culpa solutum, mens tamen propria terroribus nunquam liberauit. Nam, vt rursus Cicero ibid. Magna est vis humanitatis, multum valet communio sanguinis: portentum atque monstrum certissimum est esse aliquè humana specie, & figura, qui tantum immanitate beatias vicerit, vt propter quos hanc suauissimam lucem aspexerit, eos indignissime luce priuarit. Atque, hæc est Platonis eam sententia, qui in lib. 9. de legibus, Soli ait, ne pro vita quidem se defensuro, quam ei parente,

eripere volent, lex vlla matrem, aut patrem lucis auctores interimere concedit, sed omnia potius perferat, & sustinere iubet, quam tale quid agat. Huc vique Erenælius, & præter Volzium, & Bodinum ab ipso citatos, tenent etiam hanc opinionem Georgius Obrechtus, omnino videndus in tr. de necessaria defensione, c. 6. n. 15. & seq. Thom. Lanfius in decade iustis per sanarum, th. 7. lit. D. Bullæus discurs. 1. de tribus generalissimis præceptis iuris, concl. 15. & Volzius in comment. ad leg. Corn. ff. de scariis, c. 7. n. 23.

2. Sed affirmatiua sententia ego adhaereo, quem tument Gaspar Hurtado du iust. & iure, disp. 10. disp. 6. Dicastrillus de iust. lib. 2. tr. 1. disp. 10. dub. 2. n. 30. & alij Theologi communiter, quibus addè ex iuricon- sultis omnino videndum Martinum Magrum in vult. iuridico-historico politico, de Aduocacia armata, c. 13. n. 59. & seq. Christianum Krembergh tr. de necessaria defensione, q. 3. n. 42. & seq. Fatinacium q. 125. n. 111. Monochium de abitur. iudicum, lib. 2. com. 4. c. 1. n. 35. Ioan. Goeddeum in discurs. Abadem. de extrajudic. defens. disp. 1. concl. 5. lit. G. & alios, quos asserit, & sequitur Ioannes Harprechtus in Iustitia Iustitiani tom. 4. tit. de publicis iudicijs, §. Item lex Cornelia de scarijs, n. 230. & ratio est, quia licet leges parentibus castigationem moderatam, ac limitibus suis, veluti delineatam ac circumscriptam concedant, l. vna. C. de emend. proping. l. in suis 11. ff. de liber. & post. l. 3. §. l. vlt. C. de parria potest. Alcan. Clement. Ametm. de potest. patr. effect. 2. n. 12. in fin. Et ideo liberi parentibus ita castigantibus, salua conscientia resistere nequeant, Bart. ad l. 3. de iust. & iur. Cum parentes liberos suos moderate castigando, vi nullam vim, nullamque faciant iniuriam, sed iure suo vtantur, l. 3. C. de par. potest. Longè tamen aliud est si parentes omnem eximent humanitatem, metam sibi à legibus præscriptam transfiliant, & liberos ita tractent, vt nihil nisi morsus sit expectanda, tunc enim filius mortis periculum sibi imminens etiam cum parentis intereccione iure optimo declinare, & auertere potest. Imò nec parentis nomine dignus est, qui omnem humanitatem (quæ vitæ adeò hominis propria, vt ab ipso nomen accepit, Ioann. ab Affelen in vivo politico fol. 67.) exiit, pietatem erga liberos deponit; proprii sanguinis prodigium erga seipsum crudelis existit, & in necem filiorum, contra officium pietatis nequiter conspirat.

3. Deinde, leges defensionem necessariam, & tutelam inculpatam indulgentes, nullo modo inter personas extraneas, & parentes distinguunt: sed generaliter & indistinctè omnibus, & contra omnes, eam concedant, d. l. 3. ff. de iust. & iur. l. scientiam 45. §. qui cum aliter 4. ff. ad l. Aquil. 1. §. cum arietes 11. ff. si quis pauper. fec. dicat. d. l. 1. §. vim vi ff. de vi & vi armat. l. 2. §. vel auem com. que alium cum l. seq. C. ad leg. Corn. de scarijs. Huc vique conferunt, quæ tradita sunt ad dictum §. de alio 12. supr. de iniur. n. 183. & seq. Hoc Bodino disc. sententi, cuiusque sceltatoribus, largiendum est nullum tantum scelus à patre admitti posse, quod parricidio sit vindicandum, si parricidium voluntarium: non autem, si necessarium intelligamus. Sicut enim, prohibito simpliciter homicidio, necessarium minime prohibitum censetur, ita etiam prohibito parricidio, necessarium venturum minime intelligitur. Nam, qui se inculpatè defendit, præcepto, Non occides, facit: quòd aliis non minus læderet, qui se occidendi potestatem sibi tribuit, ac si alium interficiat, imò magis delinquit, qui se ipsum, quam qui alium interficit, quoniam magis sibi, quam alteri, obligatus est. Cum quis in casu necessitatis inevitabilis patrem interficit, id pro parricidio non est habendum. Etenim hoc principaliter non agit, vt parricidium committat, sed vt se, suamque vitam defendat. Vbi verò voluntas ac propositum delinquendi non est, ibi maleficiū esse nequit, qui iniuria 5; in parricid. ff. de